

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

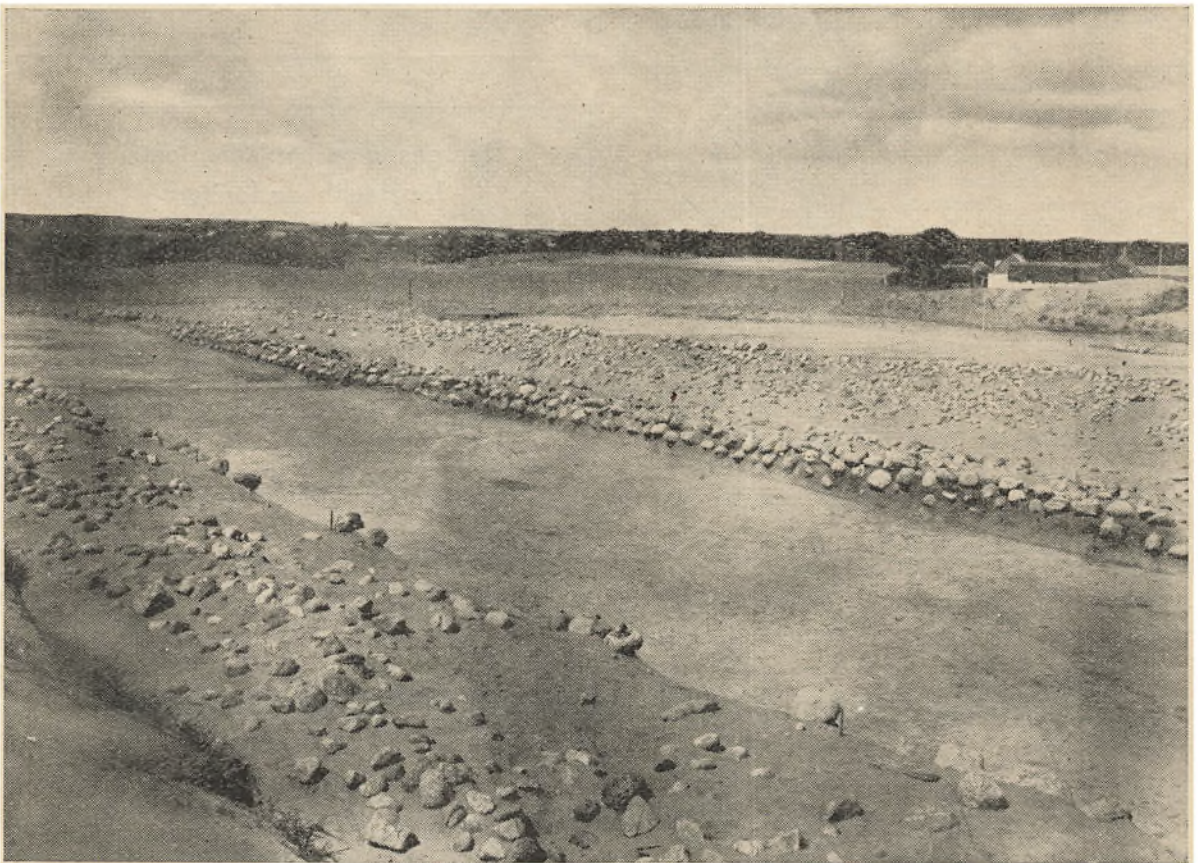
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Nr. 44

MARTS—APRIL

1949

Fra Barkjær paa Djursland.

Den omtrent Hundrede Meter lange og ti Meter brede Bygade i Stenalderbyen Barkjær, som af Nationalmuseets Folk i 1947—48 er afdækket. Gaden laa i Retning Øst—Vest og Bebyggelsen var en Form for Rækkehuse. Læs iøvrigt Artiklen af Prof., Dr. phil. P. V. Glob inde i Bladet.

SLÆGTSGAARDEN

Udkommer hveranden Maaned

Redigeret af *Jørgen Petersen.*

Foreningen til Bevarelse af danske Slægtsgaarde.

Kontor: Købmagergade 67-69, København K.
Kontoret aabent hver Dag fra Kl. 10-13. Tlf. Central 12738.

Alle Breve til Foreningen sendes til Kontoret,
Artikler til Bladet til Redaktøren.
Andet samt private Forespørgsler til Formanden.
Forespørgsler ang. Undersøgelser af enhver Art
bedes rettet til Slægtsgaards-Arkivet.

„Slægtsgaards-Arkivet“.

Adresse: Dansk Folkemindesamling, Det kgl. Bibliotek,
København K. Tlf. Central 4444

Leder: Mag. art. Hans Ellekilde og Arkivar P. K. Hofmansen,
Arkivsekretær P. K. Hofmansen træffes personligt Tirsdag,
Onsdag og Fredag fra Kl. 14-16.

Landsbestyrelsen:

Civilingeniør, Gaardejer H. M. Markersen, R., Rødby,
(Formand).

Gdr. Jens Jensen, Sode pr. Hejsager (Næstformand).

Gdr. Jørgen Petersen, Thorsgaard, Gislinge.

Sognefoged, Gdr. N. Slemming, Hammelev pr. Grenaa.

Gdr. Bengt Bjergskov, Rosenlund, Fyn.

Parcl. Niels Larsen, Veddinge pr. Faarevejle.

Hofjægermester Cederfeld de Simonsen.

Propr. Chr. Lybye, Haldborg pr. Skive.

Gdr. Ths. B. Thomsen, Ulstedlund pr. Ulsted.

Gdr., Sognefoged Grøntved, Mygdal pr. Hjørring.

Gdr. Johs. Grønbeck, Gudhjem, Bornholm.

Foreningens juridiske Konsulent.

Sagfører, cand. jur. M. Hesselbjerg, Hillerød.

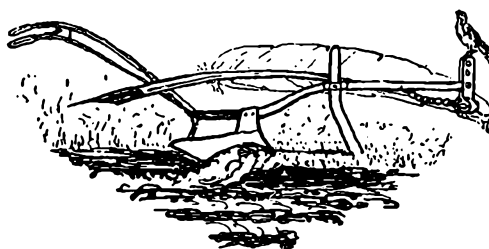
Kontorets Leder.

K. Nielsen.

Foreningens Revisor.

Statsaut. Revisor Kr. Foged, København.

Trykkeri: Holbæk Amts Bogtrykkeri.

Fuglen synger og Ploven vender stadig Furen.
Pennefjeren er forlængst bleven erstattet af Staa-
lets Pen og moderne Maskiner, men Dupli-
kering er billigere end Bogtryk, og det er hos

Revisor L. Jensen-Nybjerg,

Vesterbro 6 B, Nykøbing Sj., Tlf. 203.

Forsendelse pr. Post . Betaling pr. Postkonto

Den gensidige Forsikringsforening

for Haglskade for Jord-

brugere i Sjællands Stift, »Hagl Sjælland«,

er Medlemmernes egen Forsikring, er velkonsolide-
ret og godkendt af Handelsministeriet, optager nye
Medlemmer uden Indskud. Henvendelse til Forenin-
gens Sogneformænd eller Foreningens Kontor, un-
der Adresse, *Hagl Sjælland, Bakkegaard, Slaglille pr.*

Sorø.

Østifternes Land-Hypothekforening

Gyldenløvesgade 3

KØBENHAVN V

yder uopsigelige 2. Prioritetslaan i Landejendomme
og Beboelsesejendomme paa Landet i Østifterne

SLÆGTSGAARDEN

Medlemsblad for Foreningen til Bevarelse af danske Slægtsgaarde

Nr. 44

MARTS—APRIL

1949

Velkommen til Aarsmødet

Vi venter mange tilreisende Gæster fra hele Landet.

Det blev jo sagt ved Sammenkomsten paa Dybbøl s. A., at Mændene var meget velkommen til Holbæk og Odsherred paa Betingelse af, at de tog Konerne med. Gæster med Tog modtages paa Stationen og pr. Bil enten paa Torvet ved Hotel Postgaarden eller umiddelbart før Mødet i Strandparkpavillonen.

Og vi forventer, at mange lokale Slægtsgaardsfolk, fra saavel Holbæks Omegn som fra Odsherred, ikke alene deltager i Mødet i Holbæk, men ogsaa derfra tager vore Gæster med hjem og deltager i Udflugten Dagen efter.

Gæster, der ankommer i egen Bil, vil blive indkvarteret i Hjem, hvor der ingen Bil haves, og Gæster, der ankommer pr. Tog, vil blive indkvarteret i de Hjem, der har Bil, for saa vidt dette lader sig gøre.

Jørgen Petersen. Niels M. Larsen. L. Jensen-Nybjerg.

Meddelelser

FRA FORENINGSLEDELSENS MØDER

Aar 1949 den 3. Februar Kl. 10 afholdtes paa Foreningens Kontor i København

Møde i Forretningsudvalget

Mødt var Markersen og Jens Jensen. Jørgen Petersen havde meldt Forfald. Endvidere var efter Anmodning mødt Revisor Foged, Bogholder Nielsen og Sagfører Hesselbjerg.

Foreningens Regnskab og Status for 1948 samt Budget for 1949 blev gennemgaaet, og de løbende Sager blev behandlet.

Det vedtoges at rette Henvendelse til flere Amtsformænd om at indberette, hvem der er valgt til Repræsentation og disses Suppleanter.

Aar 1949 den 3. Februar Kl. 14 afholdtes paa Nationalmuseet

Møde i Udvalget for økonomiske og lovgivningsmæssige Sager

Mødt var Markersen, Jens Jensen, Jørgen Petersen, Niels Larsen og Cederfeld de Simonsen samt Sekretæren, Sagfører Hesselbjerg.

Udvalget drøftede indgaaende Spørgsmaal til Varetagelse

af Slægtsgaardsejernes Interesser overfor Ekspropriationslove, Arvelove, Ejendomsskatter, Slægtsgaardslovgivning m. m.

Det vedtoges at forelægge disse Spørgsmaal for Foreningens Hovedbestyrelse.

Aar 1949 den 4. Februar Kl. 10 afholdtes paa Nationalmuseet

Hovedbestyrelsesmøde

Mødt var Markersen, Jens Jensen, Jørgen Petersen, Slemming, Bjergskov, Niels Larsen, Cederfeld de Simonsen, Lybye, Thomsen og Grønved. Grønbech var ikke til Stede. Endvidere var efter Anmodning mødt Revisor Foged, Bogholder Nielsen og Sagfører Hesselbjerg.

1. *Foreningens Økonomi*

Regnskabet for 1948 blev gennemgaaet og tiltraadt, og det vedtoges at foreslaa Overskudet 3573 Kr. 74 Øre overført til Regnskabet for 1949. Forslag til Budget for 1949 blev tiltraadt.

2. *Foreningens Formaal og Arbejdsprogram*

Under Forhandling over grundlæggende Regler for Foreningens Stillingtagen til Spørgsmaal, der vedrører Slægtsgaardsejernes Ejendomsrettigheder og særligt i Spørgsmaal vedrørende Ekspropriationslove, stillede Bjergskov Forslag om, at Beskyttelsen af Ejendomsretten maatte være lige for alle Slægtsgaardsforeningens Medlemmer uden Hensyn til Ejendommenes Størrelse og Antal. For dette Forslag stemte 7 Medlemmer, 2 stemte imod og 1 stemte ikke. Bjergskovs Forslag var saaledes vedtaget, men da alle var enige om det ønskelige i at søge opnaaet Enighed om et saa vigtigt Spørgsmaal som Begrebet Ejendomsret, vedtoges det atter at tage Spørgsmaalet op ved næste Hovedbestyrelsesmøde.

Der var Enighed om at fortsætte Arbejdet vedrørende Arvelovs- og Ejendomsskattesager efter de tidligere vedtagne Retningslinjer, og med Hensyn til Spørgsmaal om Slægtsgaardslovgivning vedtoges det at indsamle Materiale og Oplysninger om Forhold i andre Lande m. m.

3. *Panteobligationer med konjunkturbestemt Rente*

Fhv. Folketingsmand og Statsrevisor A. C. O. Petersen kom til Stede ved Mødet og holdt et Foredrag om Spørgsmaalet Panteobligationer med konjunkturbestemt Rente, et Forhold der navnlig for Slægtsgaardsejere ved Overdragelse af Ejendom til Slægtning har meget stor Interesse. Hovedbestyrelsen vedtog at tage

denne Sag op til nærmere Undersøgelse for at kunne give Foreningens Medlemmer Vejledning i dette Spørgsmaal.

4. *Foreningsbladet*. Redaktøren, Jørgen Petersen, mente, at Annonceindtægterne i 1949 vilde stige betydeligt (maaske til 5 à 6000 Kr.), og at det efter hans Mening vilde være billigere at udgive 6 Blade om Aaret end en Aarsberetning.

Skønt Bladudgifterne belaster Foreningens Økonomi for stærkt, gik Hovedbestyrelsen ind for Udsendelsen af 6 Numre af Foreningsbladet i 1949.

5. *Slægtsgaardsarkivet*

Efter Indbydelse var Arkivar Hofmansen og Dr. phil. A. Fabritius til Stede. Arkivudvalgets Formand, Jens Jensen, gjorde Rede for Udvalgsarbejdet vedrørende Slægtsgaardsdiplom. Der fremlagdes Udkast til Diplom, og dettes Indhold blev drøftet. Dr. Fabritius mente, at selve Diplomet kun skulde indeholde Navn paa Fæstere og Ejere. Det vedtoges, at Spørgsmaalet sendes til Erklæring i Arkivudvalget.

6. *Repræsentantskabsmødet*, som i Aar skal være i Holbæk, vedtoges det at søge afholdt i Dagene 21. og 22. Maj. Det overlodes til Forretningsudvalget at arrangere Mødet.

Forretningsudvalget.

Midt i en Jerntid

*Midt i en Jerntid, der ikkun tror
den Magt, som Vaabnene vinder,
du ligger rolig, du høje Nord!
i Aandens Sollys og skinner;
din Storhed er ej Guld og Pragt
og ej Kanoners Torden,
du er en stille Verdensmagt
for Hjertets Sag paa Jorden.*

*Vist maa end slaas mangt et Aandens Slag
for dig bag korsede Skjolde;
men Tanken staar som et Solskins-Flag
paa Nordens grønne Volde;
og frygt dog ej, du lille Hær,
som modigt vover Striden;
hvort Ungdoms-Kuld i Norden bær'
en Fylking ny ind i den.*

*Ja, hil dig, bellige Hjem i Nord,
hvorover Nordstjernen vaager!
Gud gi'r dig Sejren, fordi du tror
igennem Tidernes Taager,
fordi med Enfoldts fromme Sans
du Aandens Storvej kender
og bærer i dit Sind den Glans,
som paa din Himmel brænder.*

Jonas Lie,

ved nordisk Studentermøde i Oslo 1869.

DRIFTSREGNSKAB

1. Januar — 31. December 1948

INDTÆGTER

	Regnskab	Budget
Indgaaet Kontingent.....	32.256,00	32.000,00
Tilskud til Bladet	20,00	0,00
Annonceindtægt.....	75,00	0,00
	<u>32.351,00</u>	<u>32.000,00</u>

UDGIFTER

Tryksager og Kontorartikler 765,23		
÷ Indg. ved Salg af Sange 132,05	633,18	900,00
Porto	2.594,02	
Refunderet	<u>1.767,50</u>	900,00
Gager:		
Kontorlederen	4.500,00	4.500,00
Juridisk Konsulent	500,00	500,00
Revisor	500,00	500,00
Husleje, Telefon, Rengøring og Varme	1.749,36	1.800,00
Rejse- og Mødeudgifter, Annoncer	4.000,24	3.000,00
Renter	÷ 29,24	100,00
Diverse	481,75	
Afskrivning paa Kaution ...	137,25	
Afskrivning paa Inventar ...	<u>69,50</u>	900,00
Medlemsbladet (9.823,60):		
Trykning af 6 Numre	5.198,05	7.200,00
Forsendelse	3.167,60	3.300,00
Redaktionshonorar	900,00	1.350,00
Klicheer og Artikler	558,05	1.200,00
Arkivet:		
Tilskud til Arkivet	5.400,00	5.400,00
Refusion af 2 ikke foretagne Undersøgelser	185,00	0,00
	<u>28.777,26</u>	<u>31.550,00</u>
Overskud	3.573,74	450,00
	<u>32.351,00</u>	<u>32.000,00</u>

STATUS

pr. 31. December 1948

AKTIVER

Kassebeholdning	300,00
Postgiro 83142	71,64
Privatbanken	6.212,37
Amagerbanken	551,71
- (spærret)	301,40
Slægtsbøger:	
Nedskrevet pr. 1/1 1948 til ..	800,00
÷ indgaaet ved Salg.....	27,50
Nedskrevet med	<u>372,50</u>
Inventar	400,00
Forudbetalt Leje (¹⁵ / ₄ 1949).....	261,00
Tilgodehavende fra Kaution.....	437,50
÷ Afskrevet.....	137,25
	<u>137,25</u>
	<u>8.535,62</u>

PASSIVER

Skyldige Omkostninger	226,90	
Holbæk Amts Venstreblad	965,25	
Skyldigt Revisionshonorar for 1948	500,00	
Forudbetalte Kontingenter vedr. 1949..	198,00	
Tilskud til Bladet vedr. 1949	400,00	598,00
Kapital Konto:		
Saldo den 1. Januar 1948	1.771,73	
Lovmæssig Reservefond (Bidrag fra livsvarige Medlemmer).....	300,00	
Dispositionsfond (Frivillige Bidrag) ..	600,00	
Aarets Overskud	3.573,74	6.245,47
		<u>8.535,62</u>

Ovenstaaende Driftsregnskab og Status er udarbejdet paa Grundlag af det for Foreningen førte Bogholderi, som vi har revideret.

København, den 4. Februar 1949.

Jens Watt Boelsen
Revisor

K. Foged
statsaut. Revisor

Budget for Aaret 1949

INDTÆGTER

Jugeret Kontingent-Indtægter	30.000	
Renteindtægter af Bank og Girobeh. ...	100	30.100

UDGIFTER

Tryksager, Duplikering og Kontorartikler	800	
Porto	800	
Gager:		
Kontorleder Nielsen	4.500	
Juridisk Konsulent ..	500	
Revisor	500	5.500
Husleje, Telefon, Rengøring og Varme	1.800	
Rejse- og Mødeudgifter og Annoncer	4.300	
Diverse	900	
Medlemsbladet:		
Trykning		
(6 × 1.000)	6.000	
Forsendelse	3.200	
Redaktionshonorar		
(6 × 150)	900	
Klicheer og Artikler	1.200	
	11,300	
Tilskud til Bladet	800	
Annonceindtægter	1.600	2.400
Tilskud til Arkivet	6.000	29.000
Forventet Overskud i 1949	1.100	

Odsherred

OG DEN ÆLDSTE SLÆGTSGAARD

Fra Fæstegaard med to blakkede Køer til Sjællandspræmien paa Bellahøj

Odsherred er saa forskelligartet i sin Natur og rig paa saa mange Aandens og Haandens Minder, at det med Rette er sagt, at herinde har vi hele Danmark i en Nøddeskal.

De første Mennesker formenes indvandret som Jægere, der for ca. 12,000 Aar siden fulgte efter Rensdyrets Vandring hertil.

Odsherred nævnes forøvrigt første Gang i Kong Valdemars Jordebog af 1231.

I Tiden før 1536 hørte den væsentligste Del af Herredet under Roskilde Bispestol, men ved Reformationens Indførelse i Danmark, da Chr. III paa Rigsdagen i København afskaffede den katolske Kirke og inddrog Kirkegodset, blev denne Landsdel lagt ind under »Statens Bøndergaarde«, det odsherredske Gods, ogsaa kaldet Krongodset, hvis Inspektør boede paa Egebjerggaard.

Den odsherredske Bondestand var som saadan fritaget for Hoveri og havde ganske vist sine Ryttergaarde, der i Tilfælde af Krig var pligtig til at stille en opsadlet Rytter til Hest, men der var dog ogsaa Fæstegaardsbønder, hvis Fæstegaarde hørte under enkelte større Godser herinde, f. Eks. Adellersborg, som det en kort Tid hed for atter at faa sit oprindelige Navn Dragsholm, der stadig var underkastet Hoveripligten, som der udførtes efter en gensidig oprettet Overenskomst.

I 1761 ophævedes forøvrigt det første Hoveri af Dronning Sophie Amalie paa Hørsholm Slot, og Grev Bernstorff fulgte efter paa sine Godser, men det var egentlig først efter Forordninger herom i 1790-erne, at Hoveriet for Bønderne blev ophævet, medens dette for Husmændenes Vedkommende dog først skete 1850.

Udskiftningen er sket herinde, som vel for hele Landet, efter Forordninger af 1781 og 1792 og tildels afsluttet 1830.

De fleste Bønder herinde havde sin Gaard i alm. Fæste, enkelte Arvefæste, men efter en Lovbestemmelse i 1853 blev Fæstegaardene, tilh. Statens Bøndergaarde herinde, givet i Selveje umiddelbart derefter i 1854 og 55.

Vi har i Odsherred godt 200 Slægtsgaarde, Gaarde der har været i Slægternes Eje i mere end 100 Aar.

Den ældste Slægtsbonde, Chr. Hansen, er 80 Aar og endnu Ejer af sit Sogns ældste Slægtsgaard, »Toftvanggaard« i Atterup, Grevinge Sogn.

Men vor ældste Slægtsgaard er »Lilaasgaard« i Høve, Asnæs Sogn, som siden 1591, og maaske tidligere, i mere end 350 Aar har været i Slægtens Eje. Den nuværende Ejer er en yngre Mand, Ejvind Poulsen, der tilh. 11. Slægtsled.

I et gammelt Fæstebrev fra 1822, skrevet meget pertentligt med gotisk Skrift, ses saavel Gaardens Længer, 6-7 Alen brede, som Gaardens Besætning, 6 Heste og 2 blakkede Køer, beskrevet og vurderet meget udførligt, hvad ogsaa angaar de Betingelser, den dav. Fæster forpligtede sig til.

Til Sammenligning tjener, at nu er der kun 4 Heste, men 18 Køer, 11 Kvier og Kalve, og i det landskehndte Avlscenter er der ca. 80 Svin. Desuden er der 150 Stkr. Fjerkræ og i Haven samt ude paa Marken, op ad en meget stejl Bakke, i Terrasseform ialt 1100 Frugttræer.

Af Arealet er de 35 Tdr. Land ved Gaarden og 15 ude paa Lammefjorden.

Gaarden er om- og opbygget, og med sin Indretning og Drift et typisk Eksempel paa de bedste af Odsherreds Slægtsgaarde.

Velkommen ogsaa her den 22. Maj.

Marts 1949.

Lars Nybjerg.

Gamle Slægtsgaarde

3 Sg. Møllegaard i Rø Sogn

Den 9. Juni 1680 var der Skifte efter afdøde Hans Friderichsen paa Møllegaarden i Rø Sogn, hans Hustru hed Bergitte Rasmusdatter; hvor og naar disse to er født haves ingen Oplysninger om. Bergitte Rasmusdatter gifter sig igen med Hans Hansen, men Aar 1682 overtager Sønnen Friderich Hansen Gaarden, bliver gift med Kirstine Mogensdatter, der døde Aar 1719, Datter af Mogens Nielsen og Hustru Anna Pedersdatter paa 5. Vg. i Rutsker Sogn. Friderich Hansen døde Aar 1730, han overlader Gaarden Aar 1726 til Sønnen Friderich Friderichsen formedelst 300 Sld., han bliver gift 1729 med Elisabeth Sophia Koefoed, født 1706, hun døde 1783, Datter af Hans Jensen Koefoed og Hustru af andet Ægteskab Karen Jensdatter Bohn. Friderich Friderichsen er født 1704, han døde 1743, og Enken giftede sig igen med Anders Jensen. Arvingen Jens Frederiksen Koefoed var kun 5 Aar, da Faderen døde, og først 1764 overtog han sin Fædrengaard, han døde 1793, og hans Enke Anna Magdalene Ipsdatter giftede sig paany med Christen Kofoed, født 1764, død 1820, han var Søn af Peder Pedersen Kofoed og Hustru Karen Pedersdatter Koefoed paa 28. Sg. i Nyker Sogn. Den næste Overtager af Gaarden bliver en Datter af Jens Frederiksen Kofoed, Margrethe Kirstine Jensdatter, født 1779, død 1857, hun bliver gift 1810 med Lars Andersen Schou, født 1774, død 1843, Søn af Anders Mogensen, 5. Sg. i Klemensker Sogn. Aar 1840 køber deres Søn Hans Kofoed Gaarden for 2000 Rdl., han var født 1813, døde Aar 1886, giftede sig Aar 1844 med Christine Margrethe Larsen, født 1820, død 1874, Datter af Peder Larsen og Hustru Kirstine Margrethe Madsdatter paa 29. Sg. i Østermarie Sogn. Sønnen Claus Christian Kofoed, født 1846, overtager sin Fædrengaard, han bliver gift 1875 med Gjerthea Marie Kofoed, født 1855, Datter af Jens Kofoed og Hustru Elisa Marie Lund paa 24. Sg. i Olsker Sogn, en Søn af dette Ægteskab er den nuværende Ejer af Gaarden, Christian Mathias Kofoed, gift med Helga Andersen.

For at komme til Klarhed over, hvornaar Gaarden kom i Slægtsens Eje, kan ifølge Jordebøgerne 1662 og 1668 an-

føres: Aar 1662 boede Jørgen Lauritsen paa Gaarden, samme Aar boede der en Mand ved Navn Hans Friderichsen paa 11. Sg. i Rø Sogn; om han er den samme som den senere Ejer af Møllegaarden, findes der næppe Oplysninger om, men i Jordebogen 1668 er Hans Friderichsen Ejer af 3. Sg. Møllegaard i Rø Sogn. Man kan saaledes regne med, at Gaarden har mindst været i Slægtsens Eje i 280 Aar.

Kr. Kure.

BREGNERØD og „Skovmosegaard“

I Farum Sogn findes 3 Byer: Farum, Stavnsholt og Bregnerød. De nævnes alle i Roskilde Bispestols Jordebog for 1390. Den ældste By laa ved den gamle Frederiksborg Landevej ved Lille Hyrebakke paa Skovmosegaards Jord. Her laa Kroen og Gaardene; i Fortegnelsen over Oldensvin for 1650 var der 2 Bønder, der hver for sig havde betalt for 11 Oldensvin til Statens Skove, hvilket var paa Højde med Sognets bedste Gaarde.

Under Svenskekrigen fik Byen et Knæk, som den ikke forvandt, og i 1669-70 maatte selv de 2 Bønder, der i 1650 havde 11 Oldensvin, give op paa Grund af Skatterestancer og Armod.

Disse 2 Gaarde overlodes til Brug for Admiral Jens Rostgaard mod, at han betalte 12 Rdl. 4 Mark i Landgilde; i 1779 fik han nedsat Landgilden til det halve. Driften overlod han til en Mand, der i forskellige Dokumenter er betegnet som David Hansen Hutzfeld el. Gutzfeld el. Gurtholm. I Christian den V.s Matricul (1682) staar der, at den lille By Bregnerød nord for Farum og Stavnsholt bestaar kun af tvende øde Gaarde, som tilhører kgl. May. Den ene af de øde Gaarde, Bregnerød, er ganske ruineret, den anden er og øde, men beboes af Laurs Andersen. Bemeldte Laurs Andersen bor frit ud i samme Gaard for Bygningernes Tilsyns Skyld og bruger ingen Avling. I 1685-86 var de endnu øde, men kort Tid efter søger David Hansen Gutzfeld at faa Gang i Foretagendet; han drev Kroen og formentlig ogsaa nogen Deligencekørsel som Forpagter under Hof-Køkken-Inspektør Christen Nielsen. I Aar 1700 blev Christian Simonsen Kroforpagter, medens Gutzfeld havde Avlingen og Kørselen.

I 1711 var der 4 Familier i Bregnerød, men saa tog Oplyrkingen og Nybyggeriet fart saaledes, at der i 1718 var 10 Familier i Byen. I 1713 fæstede Amtsforvalter Jocum Fredrik Rhode Bregnerødhus og byggede det første af den nuværende Gaard »Fredriksminde« samt det første af den nuværende Bregnerød Kro.

Skovmosegaard

1711 havde Blegmand Børge Olsen, f. 1666, død 1726, Hus i Bregnerød. I 1725 blev Fæstemaalet ændret fra Hus til Gaard Nr. 2 med Hartkorn 2 Td, 1 Skp. 1 Fdk. ⁹/₁₁ Alb. Indfæstning 2 Rdl. Da Manden dør, gifter Enken Gertrud

Gdr. Per Hansen,
Skovmosegaard,
Bregnerød.
Folketingsmand og
Sogneraadformand.

Olstd. sig i 1727 med en tidligere Fæster i Farum, Clemen Ibsen, f. 1701, død 12/7 1762. Han bliver tillige i 1733 bevilget Ole Hansens afstandne Bolig Nr. 9 med Hartkorn 1 Td. 0 Skp. 2 Fdk. 2¹/₁₁ Alb. Dermed var Gaarden samlet. Sønnen Jeppe Clemmensen, f. 1737, død 1785, fik Skøde af Kongen i 1766, men havde saa mange Børn, at det var umuligt for en af dem at overtage Gaarden. Arvingerne solgte Gaarden til en dygtig og driftig Mand Peder Hansen I, f. 1757, død 18/6 1824. Der var mange Børn, som alle blev sat i Vej, en Svigersøn overtog Gaarden 1809, men solgte den igen 1811 til Justitsraad, Assessor i Hof- og Stadsretten Winkel Horn, der forpagtede Gaarden ud til sin Søn, Løjtnant William Winkel Horn.

1825 købte Kristian Karstensen Gaarden; han var f. 1785 og døde 1/1 1831 og var Søn af Husmand Karsten Jacobsen, Kirkeværløse. Kr. Karstensen blev gift 24/1 1826 med Karen Sofie Mathiasdatter, f. 22/11 1806, død 2/5 1882, Datter af Væver Mathias Olsen, »Fredtofte«, Farum, der var en Nevø af den dygtige og oplyste Sognefoged Lars Nielsen, Stavnsholt.

Da Kr. Karstensen laa paa Dødslejet, sagde han til sin Hustru: »Der tjener en ualmindelig dygtig Karl i Stavns-holt, han hedder Ole Larsen, og du er forresten noget i Familie med ham, for han er en Dattersøn af Sognefoged Lars Nielsen, i ham kan du faa en god og dygtig Mand; fri til ham, saa snart jeg er død, og baade du og Gaarden kommer i gode Hænder«. Det skete, og de blev gift 4/3 1831. Ole Larsen var født 1805, døde 18/11 1873; han var Søn af Gdr. Lars Mortensen og Hustru Kirsten Lardt. i Gammel Holte. Han var Medlem af Sogneforstanderskabet fra 4/9 1843 til 31/12 1850 og Formand baade i 1849 og 1850.

Efter hans Død i 1874 overdrog Enken Gaarden til sin Svigersøn Peder Hansen, f. 17/7 1831, død 24/4 1883. Han var Søn af Gaardejer, Sognefoged Hans Nielsen, »Palt-holm«, Farum, Sønnensøn af Sognef. Lars Nielsen, Stavns-holt. Peder Hansen blev gift 6/5 1856 med Sofie Olsdatter, f. 1836, død 1920. Han var først Ejer af Matr. Nr. 4 a i Øverød By, Søllerød Sogn, »Langesminde«, senere kaldet »Skovly«. Medens han boede der, var han Medlem af Søl-

lerød Sogneraad 1/1 1869—31/12 1872, Formand i 1868, Sognefoged 2/1 1867—1/7 1871, Rigsdagsmand for Lyng-bykredsen 12/10 1866—29/9 1869 og 20/9 1872—25/4 1876.

Desuden havde han været Medlem af Københavns Amts-raad og var Repræsentant for Østifternes Kreditforening. Var Dannebrogsmænd. Var Medlem af Farum Sogneraad 1/1 1877—31/12 1882, da han nægtede at tage mod Genvalg paa Grund af Sygdom. I den sidste Tid han var i Farum Sogn samlede og udgav han »Familieminder«, der gik i Staa ved hans Død. Havde han levet tilstrækkelig længe, havde han sikkert skrevet Farum Sogns Historie. Af andre Ting, han har skrevet, kan nævnes »Bidrag til Københavns Rytter-distrikts Historie«. Hans Enke drev Gaarden ved Sønnernes Hjælp, indtil Sønnen Valdemar Hansen, f. i Øverød 3/7 1873, overtog Gaarden. Han blev gift med Ellen Margrethe Andersen, f. 4/6 1872, død 19/1 1919, Datter af den dygtige og bekendte Landmand Gdr. Hans Andersen, Uggeløse.

Han driver Gaarden sammen med 2 Søønner og har oparbejdet en af de højst ydende Kvægbesætninger paa Sjælland. Hans 19 Køer har i Gennemsnit ydet 6596 kg Mælk, 4,20 pCt. Fedt og 311 kg Smør.

Gaarden har været i hans Slægts Eje fra hans Bedstemoder blev gift og kom til Skovmosegaard den 24/1 1826.

Karl Larsen.

150 Aars Jubilæum paa Klintholm

Mandag den 7. Juni 1948 var det 150 Aar siden Familien Scavenius erhvervede Klintholm Gods paa Møen. I denne Anledning afholdtes en stor Festlighed, og der rejstes en Sten med følgende Indskrift til Minde:

KLINTHOLM GODS

1798 — 7. JUNI — 1948

Stenen, der er en Kolos paa ca. 10 Tons, var meget vanskelig at faa paa Plads; men hvor den nu staar, syner den langt bort og minder om det gode Forhold mellem Ejerne og Funktionærerne.

Ved en Festlighed, der afholdtes i Anledning af Jubilæet, takkede den nuværende Ejer, Kammerherre Scavenius for Mindet, og mange af Godsets Beboere havde Ordet for at hyldede det gode Forhold.

Fæderneland!

ved den bølgende Strand,

i den majgrønne Lund,

ved det dejlige Sund,

af de syngende Vover omskyllet,

siddet bleg du i Sorgen indhyllet;

dog for dig er det bedste tilbage,

thi end lever den Gamle af Dage.

Grundtvig.

Paa Grund af de alt for smaa Midler, der staaer til Nationalmuseets Raadighed, maa vigtige Udgravninger ofte udsættes i Aarevis. Professor, Dr. phil. P. V. Glob skildrer nedenfor Udgravningen af »Barkjær«, Danmarks ældste By, som det langt om længe er lykkedes at fuldføre. (Her efter »Politiken«).

Frodig og grøn strækker Korup Sø sig som en Slette mellem Djurslands Bjerge. Den spejler ikke Himlens drivende Skyer mere, er forlængst kultiveret, opdyrket langs Bredderne, hvor nu kun Korn i Sommertiden bølger. Ved dens sydlige Ende ligger en lille Sandbakke, knap et Par Hundrede Meter paa hver Led og bevokset med Granskov mod Søside. I Oldtiden laa den som en Ø i en af Kolindsunds inderste Vige, ad Vandvejen femogtredive Kilometer fra Havet. Her har ikke alene en af Danmarks, men ogsaa en af Europas ældste Byer ligget. Et Tilfælde bragte den for Dagen.

Paa en Sommerferie i Femmøller paa Mols for enogtyve Aar siden fortalte et Postbud, at der var fundet en Stenkiste ved Taastrup. Sammen med min Far tog jeg derop for at se nærmere paa Sagen. Graven var da forlængst tømt, en svær Dæksten sprængt og et Par Lerkar fra den gaaet tabt, men ved en nøje Undersøgelse opdagede vi, at den var nedgravet i gamle Kulturlag. For nærmere at bestemme disse tog jeg et Par Aar efter derop sammen med nogle Studenterkammerater, og i Løbet af nogle Maaneder lykkedes det os at udgrave betydelige Rester af Husgrunde fra Begyndelsen af Stenalderen, vor første Bondetid, og saaledes op mod 5000 Aar gamle. Nationalmuseet blev underrettet, men dengang som nu var Pengekassen hen paa Efteraaret løbet tom, saa Udgravningen blev ikke engang besigtiget.

Her var utvivlsomt mere at finde, da kun en lille Del af Holmens Østende, der laa brak, var blevet undersøgt. Aarene gik. Udgravningen stod stadig paa Museets Ønskeseddel, men det var vanskeligt at afsætte Pengemidler til en Gravning, der nødvendigvis maatte have et større Omfang, hvis den skulde gennemføres til Bunds. Nu og da blev der foretaget mindre Undersøgelser, alle i den østlige Ende, men først i 1947 var det muligt for Alvor at tage fat. Paa Holmens flade Top blev der i Løbet af et Par Maaneder afdækket et Anlæg af Dimensioner, man ikke havde drømt om: en omtrent Hundrede Meter lang og ti Meter bred Bygade med tætsluttende Husrækker paa begge Sider. Den nærmere Undersøgelse af de mange Huse strakte sig over det meste af sidste Aar, og kun nogle mindre supplerende Opmaalinger mangler endnu.

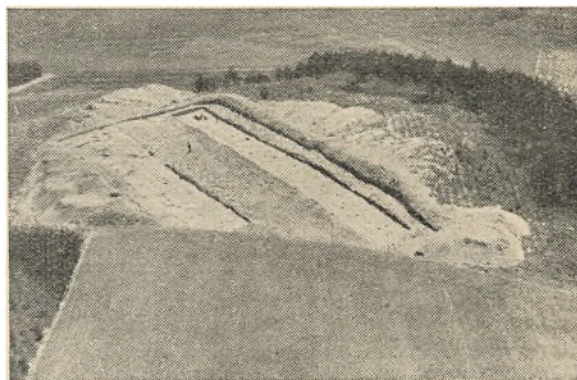
Bygaden ligger i Øst-Vest med brolagte Fortove langs Husrækkerne, der er ca. syv Meter brede og har Brolægning ogsaa paa Ydersiderne. Oprindeligt har Husrækken kun været 75 Meter lang og opdelt paa tværs i 22 lige store Boliger, der har haft Indgang fra Langsiderne. Senere har man i Østenden tilbygget endnu et Stykke, saa der ialt blev Plads til 26 Familier i hver Husrække. Det er sandsynligt, at disse Rækkehuse har været opført af Træ. Huller efter Stolper er paavist langs Siderne med nogle Meters Mellemrum. Stolperne har sikkert støttet vandret liggende Bjælkevægge, medens der i Rækker af Huller ned gennem Hu-

Bark

DANMARKS

sets Midte har staaet tagbærende Stolper. Skillerummene mellem de enkelte Boliger eller Huse har været Fletværk, hvis lodrette Pæle endnu tegnede sig som mørke Pletter i det lyse Sand, indtil 22 i hver Række. I den nordlige Husrække var der omkring de fire tagbærende Stolper paa Holmens højeste Punkt større Gruber, som indeholdt smukke Ravperler, en Lerflaske med en lille Krave omkring Halsen og to smaa Kobberstykker, det ældste hidtil fundne Kobber i Norden, alle værdifulde Sager, nedlagte som Offer til høje Magter ved Indvielsen af Byen. At det ikke er tilfældigt tabte Sager viser bl. a., at der ud over de halvtreds Ravsmykker fra disse Gruber kun er fundet endnu tre mellem de Tusinder af Fund fra den øvrige Del af Byen.

Husgrundene markeredes langs Siderne af Fortovenes Sten, der laa i flere Lag. Sandflugt fra de omliggende Marker har efterhaanden dækket de første Brolægninger, hvorefter man har lagt nye Sten ovenpaa. Ogsaa i Husene er Sandet føjet ind. Med de Redskaber, der da stod til Raadighed, har man bedst kunnet arbejde i vaadt Træ, som Forfatteren Johannes V. Jensen har paavist ved Forsøg med Flintøkser. Plankerne af de nyfældede Stammer er efterhaanden skrumpet ind, saa der dannedes Revner i Væggene. Gennem dem og ved Dørene er der røget saa meget Sand ind i Rummene, at der efterhaanden blev en halv Meter lavere til Loftet. Gulvet er steget jævnt, og i det tykke Lag,

Luftbillede af Stenalderbyen Barkjær optaget fra Vest. Man ser Hovedgaden med Husgrundene som lysere Felter. Vestenden af nordlige Husrække samt Østenden af Byen er tildækket.

jær —

ÆLDSTE BY

der dannedes, fandtes Rester af mange Vaaben, Redskaber og Lerkar. Hist og her laa der Skallag fra Maaltiderne. Vandet var da salt i Korup-Sø, og her kunde man i den første Tid samle store gode Østers, men efterhaanden maa det være blevet mindre salt, for i de øverste Lag var Østersskal-lerne betydelig mindre, medens Hjerte- og Blaamuslingskal-lerne dominerede.

De fleste Oldsager er af Flint og Ler. Redskaber af Ben og Træ er ikke bevarede i den sandede Jord. Kun i Skallagene fandtes Dyrekogler og Tænder, der viser, at disse Folk holdt baade Okser, Faar og Svin. Aftryk i Lerkarskaar fortæller, at man desuden dyrkede Hvede og Byg, som blev malet paa flade Skubbekværne, hvoraf der i Stenlægingerne fandtes baade hele og Brudstykker, nogle af dem anbragt som flade Dørtrin. Til at høste med har man brugt Kornsegle, hvis Æg var sammensat af mindre, tandede Flintblade, der har været samlet i et Træskaft, en Type som man bl. a. kender fra Ægypten. Et stort Antal Pilespidser kunde tyde paa, at man ogsaa drev Jagt.

En ellers sjælden Type, Dolkøksen af Flint, et langt, spidst Blad, der har været skæftet som en Økse, er fundet i en Snes Eksemplarer, heraf et enkelt 26 cm langt og helt. Det har utvivlsomt været Mandens vigtigste Vaaben. Et mærkeligt Stykke af denne Slags, formet ved grov Tilhugning af Halvdelen af en Løber til en Skubbekværn, laa nedgravet i Husgulvet sammen med et lille Lerkar. Fund af Lerkar og Økse nedsat som Offer, kendes fra den noget yngre Oldtidsby »Troldebjærg« paa Langeland, udgravet af Købmand Jens Winther, men i Forhold til Troldebjærg er Flintøksen sjælden i Barkjær. Her har man i Stedet voteret Dolkøksen, dog ikke en rigtig og anvendelig Økse, men kun det grovt formede Stykke, altsaa Bukseknappen i Kirkebøssen paa Stenaldervis. Ogsaa dengang forstod man at ofre det mindst mulige paa Troens Alter.

Naar de første Bønder anlagde deres By paa denne lille Ø, var det af forsvarsmæssige Grunde. De var fremmede i Landet, indvandret sydfra med Kvæg og Korn. Danmark var da beboet af Jæger- og Fiskerfolk, der ikke kan have set med Sympati paa de Fremmede, der afbrændte Skovene og opdyrkede Jorden. Spor af disse Jægerfolk er ogsaa fundet i Barkjær, men de er 2-3000 Aar ældre end Stenalderbyen. I Gruber under Huse og Gader fandtes meget fine Flintspaaner, Mikroliter, der er typiske for den ældre Gudenaakultur,

en Jægerkultur, der beherskede det indre af Jylland gennem flere Aartusinder og først blev brudt af Bønderne.

Paa selve Holmen har der ikke været Plads til Agerbrug. Kun Husdyrene drev man sammen her ved Aftenstid. Dette giver maaske en Forklaring paa den brede »Hovedgade«, hvor Dyrene har været i Sikkerhed og Ly mellem Husrækkerne. Inde paa det faste Land er Skoven blevet ryddet og Jorden dyrket. Kullag i Tjørven i de omgivende Moser og i Søen viser, at Skoven blev brændt af. Først har man sikret sig det nødvendige Træ til Husbygningen. Men denne Skovrydning har samtidig bragt de lette Jorder i Bevægelse, og en vældig Sandflugt har i Stormperioder pisket ind over Byen, hvor tykke Sandlag efterhaanden har lejret sig i Gade og Huse. At der før Bøndernes Ankomst ingen Sandflugt var, viser den Omstændighed, at Byens Kulturlag hviler direkte oven paa Jægernes Redskaber, der ikke er blevet dækket i Løbet af de Aartusinder, der ligger mellem de to Bosættelser.

Maaske har Sandflugten sammen med Jordens Ufrugtbarhed bevirket, at Stenalderbyen kun har været beboet i en Snes Aar. Da man anlagde den, har man vel tænkt sig, at Opholdet der skulde blive af større Varighed og opført den efter den vante Plan, senere ogsaa udvidet den lidt, men er saa af de ugunstige Naturforhold blevet tvunget til hurtigt Opbrud. Helt op mod vor egen Tid har Arealerne nord for Barkjær ligget hen som et øde Indsande, der først er blevet tilplantet for et Hundrede Aar siden. Endnu kan man i Granskoven se de sammenblæste Klitter.

Andre Spor fra Byens Tid er de store Stendysser: paa Fastlandet mod Syd en Runddysse og Langdysen »Kisthøj« og mod Nord i Taastrup Plantage en pragtfuld Runddysse. Dysserne var de Dødes Bolig, der utvivlsomt i Formen afspejler de Levendes. Langdysen er jo en Slags Langhus med flere Boliger anbragte paa tværs, Stenkisterne, som Rækkehusene i Barkjær. Runddysen gengiver derimod Rundhytten, som vi kender den fra Troldebjærg.

Den Stenkiste, der gav Anledning til Opdagelsen af Byen, er fra Stenalderens Slutningstid og saaledes mere end 1000 Aar senere. Fra dette Afsnit er der paa Holmen fundet enkelte Sager, men ikke Spor af Bosættelse. Det ser ud til, at den derefter har ligget ubeboet hen i et Par Tusinde Aar. Saa flytter der igen Folk derud. Over Bygadens østlige Ende har der i Jernalderen været opført et Langhus, hvis Indgangsbro-lægning paa Sydsiden og forskellige Gruber blev paaavist. Fra samme Tidsrum, tredje Aarhundrede e. Kr., er en lille Gravplads, fire Grave ialt, der var nedgravet i den sydlige Husrækkes Vestende. Det har været mandslange Plankekister dækket af Stenlag, som er blevet taget fra Stenalderhusene. Gravene var rigt udstyrede med Gravgods: smukke Lerflasker og Skaale, Naale af Bronze og Sølv, samt et stort Antal Rav- og Glasperler, hvorimellem mange flerfarvede Mosaikperler. Ogsaa denne Bosættelse har været meget kortvarig, og siden har Holmen ligget øde hen, indtil den for en Menneskealder siden blev opdyrket. Naar det ikke er sket før, skyldes det de mange Sten, der ødelagde Plovjernet. Det var først, da Bakken blev solgt fra en Gaard i Taastrup, til hvis Udmarker den hørte, at den for Alvor

FÆSTEVÆSENET

Af R. NIELSEN

III.

Imidlertid var Bondevennernes Selskab blevet stiftet 5. Maj 1846. Grunden til dets Stiftelse var, at der endnu var saa mange Fæsteejendomme paa Øerne, især paa Sjælland. Selskabets Hovedformaal var Fæstevæsenets Afskaffelse enten ad Frivillighedens Vej eller ved en Tvangslov, og det var Mening, at alle Fæsteejendomme skulde overgaa til Selvejendomme.

I Begyndelsen var der kun meget ringe Udsigt til, at Bondevennernes Selskab skulde føre denne indgribende Reform igennem. En absolutistisk Forfatning med en overvejende aristokratisk sammensat raadgivende Repræsentation var ikke heldige Betingelser for en saa stor og vigtig demokratisk Lovgivnings Fremme. Tværtimod fremkom den første Tanke om Selskabets Stiftelse nærmest for derigennem at faa et Nødværge mod Magtens mere og mere fremtrædende Bestræbelse efter aldeles at standse og undertrykke Bondestandens Virksomhed for denne og flere Reforme.

Saa døde Kristian VIII 20. Januar 1848, og ved hans Søns Frederik VII's Tronbestigelse indleddedes en ny Tid i Danmark. To Medlemmer af Bondevennernes Selskabs Bestyrelse, Lehmann og Tscherning, blev optaget i Martsministeriet. Det lykkedes ret hurtigt Bondevennernes Selskab at faa udrettet noget for Husmændene. Ved to Forordninger af 5. og 27. Maj 1848 blev deres Kaar forbedret, Ugedagsarbejdet blev afskaffet o. s. v.

17. Marts 1848 indgav Bestyrelsen for Bondevennernes

blev truet. Meget er blevet ødelagt i det korte Aaremaal, den har været under Plov. I Løbet af den Snes Aar, Udgravningen har staaet paa, er mere gaaet tabt, trods stor Imødekommenhed fra Lodsejeren, der jo ikke kunde lade den ligge udyrket hen uden Betaling. Planer og Opmaalinger giver nu et Billede af Byen, men vigtigt vilde det have været, hvis Udgravningen fra første Færd kunde være gennemført i ét Stræk, saa man ogsaa fra Luften kunde have taget et Billede af Anlægget i dets Helhed. Her som saa mange andre Steder bærer Nationalmuseets knappe Bevillinger Skylden.

Landsbyen i Barkjær er enestaaende. Den tilhører endda en udstrakt Kulturkreds, der fra Middelhavet naar op langs Spaniens og Frankrigs Kyster og omfatter England, Irland, Nordtyskland og Danmark, hvor den dominerer i yngre Stenalderens Begyndelse. Hidtil var denne Kultur væsentlig kun kendt gennem Fund fra Grave, mindre Bopladser og enkeltfundne Strykker. Fundet fra Barkjær fortæller, at det Folk, der har bygget de store Stendysser, levede i Bysamfund og havde Rækkehuse, hvor hver Familie havde sin egen Bolig. Dette Folks Indvandring i Norden markerer et af de vigtigste Kulturskel i hele vor Fortid: Overgangen fra Jægerkultur til bondekultur. Da skabtes det Grundlag, vi endnu bygger paa.

P. V. Glob.

Selskab i Forening med en Del Stænderdeputerede for Bondestanden, deriblandt Professor Clausen, et Andragende til Kongen, hvori bl. a. udtaltes det Ønske, at der maatte træffes forberedende Skridt til alt Fæstegodsets Afløsning, saaledes at Fæsternes Ejendomsret kom i tilbørlig Betragtning.

Landbofæstet var en meget besynderlig Indretning, der svævede mellem Leje og Eje, saa man ikke kunde undres over, at den blev bedømt meget forskelligt. Indfæstningerne retfærdiggjorde mange af de Indskrænkninger, som Jorddrotterne var underkastet. De gav som en Slags Købesum eller Køb af livsvarigt Brug Fæsterne en Ret over Gaardene, som grænsede nær op til Mediejendom. Godsejerne var vel efter Begrebet af Ejendom Ejere af Bøndergodset; men deres Ejendomsret var i højeste Grad indskrænket. De maatte ikke selv drive Bøndergaardene. De Kontrakter, de indgik med Fæsterne, stod under Regeringens Kontrol.

16. April 1848 androg Formanden for Bondevennernes Selskab, Overretsprokurator Balthazar Christensen, Premierminister Moltke om flere Foranstaltninger, bl. a. om Nedsættelsen af en Landbokommission, som havde at fremkomme med Forslag til Fæstegodsets snarlige Overgang til Ejendom, saaledes at Fæsternes Mediejendomsret anerkendtes og paaagtedes.

B. Christensen stillede 22. Novbr. 1848 i den grundlovgivende Rigsforsamling en Forespørgsel til Premierministeren om Regeringens Politik med Hensyn til Landboforholdene, og om Fæstevæsenet snart paa billig og retfærdig Maade gennem Lovforanstaltninger maatte blive afløst. Han svarede, at det var Regeringens Agt at udarbejde Udkast til Lov om det for et stort Antal af Landets Bøndergaarde bestaaende Fæsteforholds Afløsning mod et retfærdigt og billigt Vederlag.

Indenrigsminister Bang svarede bl. a., at Regeringen betragtede det som sin Hovedopgave at gennemføre en paa Retfærdighed grundet Afløsning af saadanne nu bestaaende Forhold, som lagde Hindringer i Vejen for den fri personlige Stilling og Virksomhed, og at det var Regeringens Agt at udarbejde Udkast til Lov om det for et stort Antal af Landets Bøndergaarde bestaaende Fæsteforholds Afløsning mod retfærdigt og billigt Vederlag i Forbindelse med en lovbestemt Begrænsning af Rettigheden til at omdele Fæstegodset og sammenlægge Bøndergaarde, sigtende til at forhindre, at Bondestanden i Tidens Løb fortrængtes fra Besiddelsen af Landets Bøndergaarde.

9. Februar 1849 blev der nedsat en Landbokommission paa 11 Medlemmer, som skulde afgive Betænkning over Planer til flere Landboreformer, bl. a. om Fæstegaardenes Overgang til Selvejendom i Forbindelse med Ophævelsen af Fæstetvangen.

Kommissionen bestod af Stiftamtmand Unsgaard, Justitsraad Mourier, Fabrikejer M. P. Bruun, Overretsprokurator Balthazar Christensen, Godsejer Dahl, Skolelærer Gleeurp, Parcellist Hækkerup, Gdr. O. Kirk (og efter hans Udtrædelse Gmd. J. Jørgensen), Grev Knuth, Etatsraad Neergaard og Godsejer Nyholm.

Ministeriet forelagde nu for Kommissionen et Forslag om Fæsteforholdets Afløsning. Det hedder heri: Sammenfatte vi

nu alle disse Indskrænkninger af Ejendomsretten over Fæstegaardene, skønner vi ikke rettere, end at denne hele kunstige Tilstand medfører saa store Ulemper for Statssamfundet, at Staten er fuldkommen beføjet til i det Heles Interesse at bevirke den hele Fæstevangs Ophævelse. Fæstevæsenets Ophævelse kunde ikke ske retfærdigt paa anden Maade, end at den forøgede Værdi, som blev vundet ved Fæstegaardenes Fritagelse for Fæstebaandet, skulde tillægges Fæsteren eller hans Efterladte, mens Fæstegaardens Ejer skulde beholde den Værdi, som Gaarden i sin nuværende løvbestede Retstilstand havde. De nuværende Fæstere skulde ikke mod Ejerens Vilje kunne faa deres Gaarde til Ejendom; men naar Gaardene blev fæsteledige, skulde de bortsælges ved Auktion til fuld Ejendom; den sidste Fæster, om han i levende Live fratraadte, eller hans Arvinger efter hans Død skulde erholde $\frac{3}{4}$ af Købesummen, og Godsejeren skulde være pligtig til at lade $\frac{7}{12}$ af Købesummen indestaa uopsigelig fra hans Side i Gaarden.

Kommissionen delte sig i denne Sag i to Dele. Alle Medlemmerne erkendte, at Staten er berettiget til, for saa vidt det for Almenvellets Skyld anses for fornødent, at anordne tvingende Forholdsregler for Fæsteforholdets Afløsning; men 5 Medlemmer: Unsgaard, Mourier, Knuth, Neergaard og Nyholm kunde ikke indrømme, at Afløsning for Almenvellets Skyld var i den Grad fornødent, at de kunde tilraade Forslaget, hvorimod Bruun, Dahl, Jørgensen, Christensen, Glee-rup og Hækkerup antog, at Almenvellet fordrede en saadan Foranstaltning. Der skete dog intet, da Medlemmerne ikke var enige.

Under den første Rigsdagssession var Rosenørn Indenrigsminister, og han sagde 2. Marts 1850 i Folketinget, at det skulde være hans Formaal at gennemføre Landboreformerne, men at Regeringen ikke antog for nærværende Rigsdag at ville være i Stand til at forelægge Lovudkast om Afløsning af Fæsteforholdet. Han tilføjede, at det ikke laa i Regeringens Fremgangsmaade at holde Sager tilbage, men at den vilde fremme baade Landboreformernes Udvikling og enhver vigtig Genstand for Landet saa hurtigt, som det var muligt at fremme dem paa en retfærdig Maade. Paa nærmere Spørgsmaal af Monrad svarede Ministeren: »Jeg tror, at det vil være Pligt for Regeringen at fremme denne Sag, og jeg kan næppe tænke mig andet, end at hvad Regeringen tror, at den kan gøre i disse Sager, det vil den, inden den nærværende Rigsdags Mandat udløber (altsaa inden Udgangen af 1852), forelægge for Rigsdagen«.

I den anden Session 1850-51 rettede B. Christensen straks i Begyndelsen en Forespørgsel til Ministeriet om, hvilke vigtige Love det agtede at forelægge, blandt andre om Fæsteafløsningen, og da Ministeriet svarede, at det ikke kunde endnu i denne Session forelægge et Lovforslag herom, indbragte han selv i Folketinget et Forslag til Lov om Selvejendoms Indførelse paa det Staten tilhørende Bøndergods. Dette Forslag gik heldigt igennem Rigsdagen og udkom som Lov 8. April 1851. Herved var da gjort et ikke ubetydeligt Skridt fremad, idet Statens Fæstegods beløb sig til ca. 5000 Tdr. Hartkorn.

I Slutningen af samme Session indbragte Monrad et Forslag til Lov om Fæstes Overgang til Selvejendom, som

han allerede et Aar tidligere havde fremsat for Indenrigsministeren, for om denne muligt kunde bruge det eller noget af det, men som han nu, da der ikke var fremkommet noget Forslag fra Regeringens Side, ansaa det for rigtigst selv at bringe frem. Efter at Monrad havde givet en udførlig og grundig Motivering af Forslaget, ytrede Indenrigsminister Rosenørn, at den Tid vilde komme, da Regeringen selv kunde fremsætte et Lovudkast om Fæstes Overgang til Selvejendom. Man havde endnu ikke fra nogen Side tilstrækkeligt lagt Vægt paa den frivillige Overgang; men naar de Hindringer, der hidtil havde stillet sig i Vejen derfor, blev bortryddet, kunde man nære større Haab om Forholdenes Udvikling gennem frivillige Overenskomster end tidligere.

Folketinget besluttede med 72 Stemmer mod 4 at lade Forslaget gaa til 2. Behandling, men da Sessionen straks derpaa sluttedes, kom det denne Gang ikke videre.

Under 20. Maj 1851 udsendte Bestyrelsen en offentlig Skrivelse til Bondestanden, hvori den fortrinsvis udtalte sig om Nødvendigheden af, at Fæsteafløsningssagen hurtigt førtes igennem, opfordrede Bondestanden til at slutte sig om den og erklærede, at den selv vilde paa næste Rigsdag slutte sig til ethvert brugbart Grundlag, som til Øjemedets Opnaelse maatte komme enten fra Regeringen eller anden Side, da den ansaa det bedst for Sagens heldige Fremgang, at Forslaget til Sagens Ordning ikke udgik fra den selv, men at den, naar intet saadant Grundlag blev givet, vilde anse det for sin Pligt og sin Opgave selv at forelægge et Forslag derom.

4. Oktober 1851 begyndte 3. Rigsdagssession, og nu var Tillisch Indenrigsminister.

15. Oktober 1851 indbragte Monrad atter i Folketinget sit Lovudkast om Fæstevæsenet; men da Folketinget forkastede hans Forslag om straks at nedsætte et Udvalg over det, tog han det tilbage. Det blev saa fremsat af et Par andre Folketingsmænd, hvem Bondevennerne forud havde truffet Aftale med derom. Forholdene var nu ogsaa blevet denne Sag meget ugunstige, Ejderfanen, der plantedes 1848, var steds dalet mere og mere, og Helstatssystemet havde i Sommeren 1851 vundet en saadan Fremgang, at dets fuldstændige Sejr lod sig tydeligt forudse.

Ministeriet A. V. Moltke havde nok at gøre med at forhandle med Prøjsen og Østrig.

Efter Rigsdagens Sammentræden i Oktober 1851 blev Udenrigsminister Reetz ombyttet med Bluhme.

Det kunde derfor ikke overraske, at Tillisch under 1. Behandling af Fæstesagen udtalte, at Regeringen ikke havde kunnet komme til den Overbevisning, at Almenvellet virkelig saa nødvendigt krævede, at en Tvangslov nu blev vedtaget, da man kunde opnaa det samme ved frivillige Overenskomster. Regeringen ansaa det for Øjeblikket for tvivlsomt, om en Tvangslov kunde retfærdiggøres.

Der blev nedsat et Udvalg paa 15 Medlemmer, bl. a. Professor J. E. Larsen. Det ændrede Monrads Forslag noget. Det foreslog, at Fæsterne skulde kunne forlange sig Gaardene til Ejendom for en Pris, der bestemtes ved Taksation, og kgl. garanterede Kreditkasser skulde oprettes for at skaffe Laan til de Fæstere, som vilde købe deres Gaarde.

Ved anden Behandlings Slutning stemte 50 for, 24 imod, at Forslaget skulde overgaa til 3. Behandling, men af Mangel paa Tid blev det hermed liggende for denne Gang.

I samme Session udkom som en Fortsættelse af Loven om Domænernes Fæstegods en Lov, som paabød Selvejendoms Indførelse paa Sorø Akademis, Universitetets og Kommunitetets Fæstegods, over 2400 Tdr. Hartkorn.

4. Oktober 1852 begyndte Rigsdagens 4. Session. Kundgørelsen af 28. Januar s. A. havde forkyndt Helstatssystemets Sejr, og i denne Session skulde nu de første Skridt ad Lovgivningsvejen gøres for at virkeliggøre dette System og for at forene modsatte og stridige Dele af Monarkiet. Ministeriet bestod fra Kundgørelsens Datum af Bluhme, Reventlow-Criminil, Carl Moltke, Hansen, Sponneck, Bille, Bang og A. W. Scheel. Det forelagde Lovene om Toldgrænsens Flytning og Arvefølgen, der fremkaldte saa alvorlige Konflikter mellem Regeringen og Rigsdagen, at en Opløsning af Folketinget og af begge Ting hurtigt fulgte efter hinanden. Under saadanne Omstændigheder kunde de indre Samfundsreformer, f. Eks. Fæsteforholdets Afløsning ved Lov, ikke tilvinde sig den fornødne Opmærksomhed og Understøttelse.

Bestyrelsen for Bondevennernes Selskab lod dog ikke derfor Sagen ligge stille. Den indbragtes i Folketinget 19. Oktober 1852 af Tscherning saaledes, at han fremlagde Lovforslaget uforandret, som det var vedtaget i den foregaaende Session.

Bang var nu atter Indenrigsminister, og han erklærede 28. Oktober paa Ministeriets Vegne, at det ikke for Øjeblikket kunde finde en Tvangsafløsningslov tilraadelig; thi Afhændelsen til rimelige Priser ved Overenskomst mellem Godsejer og Fæster havde en god Fremgang. Forholdet kunde imidlertid forandre sig saaledes, at en Tvangslov kunde retfærdiggøres.

Efter en varm Debat nedsattes et Udvalg i Sagen; men derpaa fulgte den første Opløsning. Efter de ny Valg samledes Rigsdagen atter 7. Marts 1853, og da Tscherning ikke var blevet genvalgt, fremsatte B. Christensen Lovforslaget om Fæstevæsenet. Dets Fremme tillodes med 61 Stemmer mod 1, og efter en kort første Behandling blev Overgangen til 2. Behandling vedtaget med 80 Stemmer mod 1.

Nu kom den anden Opløsning, og den nyvalgte Rigsdag traadte sammen 13. Juni 1853; men i denne Mellemtid var Bang udtraadt, og Ørsted var blevet Indenrigsminister. Tscherning indbragte 15. Juni Lovforslaget paany. Ørsted erklærede aldeles bestemt, at han ikke paa nogen Maade kunde samtykke i en saadan Lov. Desuagtet førtes den i denne Samling for første Gang helt gennem Folketinget, hvor den endelig vedtoges med 60 Stemmer mod 19.

Det gjaldt nu om at se, hvorledes Landstinget vilde modtage Lovforslaget, som ikke hidtil havde været til Forhandling der. Formanden for Bondevennernes Selskab, B. Christensen, valgtes derfor til Medlem af Landstinget, og saa snart Rigsdagens 5. Session begyndte 3. Oktober 1853, ilede han med at fremlægge den i dette Ting. Havde Forholdene imidlertid været ugunstige for denne Sag i de sidste Samlinger, var de ingenlunde nu blevet bedre. Ministeriet Ør-

Odsherreds Slægtsgaarde

Blev Eskilstrup grundlagt af en Viking, der gik i Land?

Vig Sogns ældste Slægtsgaard er

Borggaard i Eskilstrup. — Europas ældste Bøgetræ findes i Gaardens Skov

Holbæk Amts Venstreblad, som fra Tid til anden har bragt interessante Artikler om Slægtsgaarde i Odsherred, skrev den 21. Jan. d. A. følgende:

Paa mange Maader taler Fortid til Nutid i Eskilstrup i Vig Sogn. Den gamle Skolebygning fra 1736 er i Brug endnu. Den saakaldte Tudesten, ved hvilken Bylavets Oldermann i gamle Dage tudede i Byhornet, er kommet til Ære og Værdighed som Midtpunkt i et lille Bystævneanlæg, og det historiske Tudehorn fra 1789 med Bymændenes Navne indridset gaar paa Omgang hos de nuværende Oldermænd i det genoprettede Bylav.

I Tusinde Aar har der været en Landsby, hvor Eskilstrup ligger. Byen har Navn efter den første Bonde, som hed Eskil. Hvem han ellers var vides ikke. Han har maaske været en Viking, der gik i Land og blev en fredelig Bonde.

Ifølge en Matrikulsudskrift fra 1688 var der dengang i Eskilstrup Skolen som Matr. Nr. 1, 5 Gaarde, 5 Huse og en fraflyttet Husplads. I 1775 var der stadig 5 Gaarde, og af disse er siden kun en, nemlig Hvidlykkegaard, flyttet ud. »Borggaard«, der ligger Nabo til Skolen, var en Overgang den mindste af Gaardene i Byen; men efter at der i Tidens Løb var solgt Jord fra de andre Gaarde, er den nu den største med sine ca. 40 ha, hvoraf 3,7 ha Eng og Skoy. Gaarden har ligget paa samme Sted altid. Før dens Oprettelse har der i Nærheden ligget en Borg, antagelig en Fogedgaard, som Dronning Margrethe har ladet bygge. Ved Opgravninger omkring paa Gaardens Jord er der jævnlig fundet gamle Munkesten fra denne Borg.

Indenfor den samme Slægt kan Folkene paa Borggaard

sted var, hvad ingen af de foregaaende Ministerier havde været, bestemt imod enhver Tvangslov som overhovedet imod ethvert Fremskridt i frisindet og folkelig Retning. Det gjorde sig til en Vane at tilraade det kgl. Vetos Anvendelse hvert Øjeblik paa de af Rigsdagen vedtagne Love og forhindrede naturligvis endnu fleres Vedtagelse ved at true Rigsdagen med Vetoet. At dette Ministerium altsaa ikke alene selv vilde modsætte sig Fæstefløsningsloven, men ogsaa vilde indvirke skadeligt paa dens Fremme i Landstinget, kunde let indses. Desuden var Landstinget valgt med Hensyn til Arvefølgeoven, uden at Kandidaternes Mening om de indre Samfundsforhold var kommet i Betragtning.

R. Nielsen,

Overlærer i Næstved.

føres tilbage til 1664. Den Gang boede paa Gaarden en Mand ved Navn *Niels Petersen*. Hans Søn, *Jens Nielsen*, nævnes i Matrikullen 1686, og dennes Søn igen, *Anders Jensen*, træffes i Papirer fra 1719. Den næste Mand paa Gaarden er *Niels Madsen*, der er født i 1713. Han bliver gift med *Anders Jensens Enke*, hvis Pigenavn var *Bole Pedersdatter*. Efter hendes Død gifter han sig i 1761 med *Ellen Madsdatter fra Vig*; men i Ægteskabet med *Bole* var en Søn, *Mads Nielsen*, født 1751. Han faar i 1779, da han gifter sig med *Karen Andersdatter*, Halvdelen af Gaarden, og to Aar efter, da Faderen dør, den anden Halvdel med. Hvor-naar deres Søn, *Peder Madsen*, har faaet Gaarden, er man ikke klar over. Man ved om ham, at han blev født 1787, gift 1811 med *Ane Pedersdatter* og — efter hendes Død — 1823 med *Anna Sofie Larsdatter*. Sidstnævnte sad nogle faa Aar som Enke paa Gaarden og fik Ejendomsskøde paa denne 17. August 1854. Antagelig er det dog *Peder Madsen*, der inden sin Død har bygget de nuværende Staldbygninger,

som stammer fra omkring 1850. 18. December 1854 blev Gaarden overtaget af en Datter, *Karen Pedersdatter*, og *Svigerson Niels Nielsen* (født i *Tengslemark*), og de byggede i 1874 Stuehuset, der benyttes endnu. I 1908 overdrog de Gaarden til deres Søn *Niels Poul Nielsen*, som i 1912 giftede sig med *Marie Bangsgaard fra Thy*. Han var i 1907 med at bygge den nuværende Lade og opførte i 1912 en ny Stakkehjelm. *Niels Nielsen* døde i 1946, og Gaarden ejes nu af hans Enke, der har bortforpagtet den til sin eneste Datter og *Svigerson*, *Købmand Finn H. Hansen*, *Nykøbing*.

Til selve Gaarden knytter sig, saa vidt man ved, ingen Tildragelser af særlig historisk Interesse. I det lille Strykke Skov, som hører til Gaarden, findes et sjældent Bøgetræ, der med sine ca. 300 Aar antages at være det ældste i Europa. Det er ikke vokset i Vejret, men har bredt sig i en mægtig Krone paa 25-30 Meters Bredde. Træet er en Turistattraktion, og der har tidligere været Tale om at faa det fredet.

LUFTFOTO

Sylvest Jensen

HILLERØD

Vi har over 150.000 forskellige landejendomme i vort arkiv, der stadig opbevares.

Vi modtager bestilling paa luftfotografering overalt i Danmark.

RING TIL HILLERØD 1276

Vejen til selvforsyning med linnedvarer . . .

EVENTYRET OM HØRREN

H. C. Andersen skrev så smukt om hørren, »der stod så dejligt« — og hørren blev på hjemmævnen til det smukkeste linned.

I dag sendes den avlede hør til

AKTIESELSKABET

HØRFABRIKEN I TOMMERUP

Hingste, Hopper og Tyre forsikres i »**YORKSHIRE**«

til faste Præmier. — Ingen Gensidighed eller Reservefondsindskud. — Brand og Transport overalt i Danmark inkluderet.

V. Lundsgaard & Søn
Raadhuspladsen 45, Kbhvn. V.
Tlf. Central 10149

Holger Hansen
V. Allè 6, Aarhus. Tlf. 4130

3-4 fold korn mere kan blive en god hjælp i flæskeproduktionen

En sådan forøgelse af foldudbyttet kan ofte opnås som belønning for en grundig bekæmpelse af ukrudtet. Sprøjtning af korn- og græsfrømarker med hormonpræparatet **Dicotox** er et uundværligt middel i kampen mod ukrudtet.

DICOTOX

som før hed Agroxone, kan nu bestilles til rettidig forårslevering hos vore forhandlere over hele landet.

DET DANSKE GØDNINGS-KOMPAGNI A/S
AKTIESELSKABET FOR KEMISK INDUSTRI

Nedenfor nævnte 30 Slægtsgaardsejere har i 1948 mod Betaling gennem Slægtsgaardsarkivet faaet udført og tilsendt større Gaard- og Slægtsundersøgelser:

Gdr. Peder Thorvald Madsen, Skovsønde, pr. Sdr. Omme.
Gdr. Jens Thomasen, Meldgaard, Resen, pr. Skive.
Gdr. Hans Mahler, Pillemark, Samsø. (Afskrift af gl. Dokumenter).
Gdr. Niels Chr. Aage, Aastrup, pr. Stubbekøbing.
Gdr. Th. Due, Søndertoft, Helling, pr. Søllested.
Gdr. Niels L. Knudsen, Stubgaard, pr. Raarup.
Gdr. Aksel P. S. Foged, Dyrkærgaard, Egens, pr. Rønne.
Gdr. H. R. Eriksen, Stenagergaard, Tellerup, pr. Gelsted.
Gdr. Leon Skou, Thinggaard, Alstrup, pr. Ullis.
Gdr. Laur. Brandt Andersen, Nedergaard, Uhre, pr. Brande.
Gdr. Frits Langvad, Stanghede, pr. Viborg.
Gdr. Hans Nielsen, Ørbæk, pr. Ørbæk.
Gdr. L. Larsen Eske, Skillebækgaard, Ønslev, pr. Eskilstrup.

Gdr. Martin Bonde, Drammelstrup, Tirstrup, Østjylland.
Gdr. David Torpe, Budsemark, pr. Borre, Møn.
Gdr. Adolf Hansen, Stenggaard, pr. Horbelev, Falster.
Gdr. O. L. Thrane, Truelstrup, pr. Horbelev, Falster.
Gdr. Niels Hougaard, Bigum, pr. Viborg.
Gdr. Hans Christiansen, Rørkjær, pr. Haderslev.
Gdr. Jens Oluf Olesen, Højlund, pr. Lønstrup.
Gdr. Martin Jensen, Nr. Graarup, pr. Tolne.
Gdr. M. P. Pedersen, Gislev Holme, pr. Gislev.
Gdr. Alfred Christensen, Eskemosegaard, pr. Refsvindinge.
Gdr. Anna Sørensen, Søndergaard, Dauding, pr. Brædstrup.
Gdr. Christen Christensen, Ludvigslust, pr. Haagerup.
Gdr. N. Chr. Mortensen, Egebjerg, pr. Vinderup.
Gdr. Axel Jensen, Egelund, pr. Dannemare.
Gdr. Kristen Sejrsen, Sejrgaarden, Raaby, pr. Dalbyover.
Gdr. Kn. A. Rasmussen, Augustenborg, Svinsbjerg, Lolland.
Gdr. Oluf Mar. Olsen, Svanekærgaard, Mønge, pr. Helsing.

Fra Slægtsgaardsarkivet

Slægtsgaardsarkivet har i 1948 udsendt den saakaldte lille Folketællingsundersøgelse til nedenfor nævnte 268 Slægtsgaardsejere.

Som i „Slægtsgaarden“s Nr. 41 (November 1948), Side 11-12, skal der her igen gøres opmærksom paa, at Betingelsen for at kunne faa den lille Folketællingsundersøgelse gratis udført og tilsendt for alle Slægtsgaardsforeningens Medlemmer er, at disse saa fuldstændigt som muligt har udfyldt det fra Slægtsgaardsforeningen tilsendte Skema, hvorpaa der udbedes Oplysninger om Slægtsarvingerne nærmest Nutiden.

Den første Del af Listen til Stjernen er Slutningen til de i Nr. 41 bragte Navne. Derefter følger de nye Undersøgelser.

Gdr. Karl Kaiser, Lyngby pr. Trustrup.
Gdr. Adolf Hansen, Stenggaard, Horbelev, Falster.
Gdr. Marius Strange, Slotsagergaard, Horbelev.
Gdr. Ole Gaard, Dyssetinggaard, Horbelev.
Gdr. Hans Larsen, Vognkjær, Horbelev.
Gdr. Jens P. Pille, Horbelev, Falster.
Gdr. Carl Nielsen, Særslev, Stubbekøbing.
Gdr. H. P. Koch, Meelse, Horbelev, Falster.
Gdr. Rs. Hillike, Nørregaard, Karleby, Falster.
Gdr. R. Skytte, Horreby, Karleby, Falster.
Fru Marie Svendsen, Horreby, Karleby, Falster.
Gdr. Alb. Larsen Rysse, Blishøjgaard, Væggerløse, Falster.
Gdr. Laurits Romer, Taageholm, Væggerløse, Falster.
Gdr. Herluf Hare, Holtegaard, Eskildstrup, Falster.
Gdr. Ole Thrane, Truelstrup, Horbelev, Falster.
Gdr. Carl Rasmussen, Virket, Eskildstrup, Falster.
Gdr. Osvald Tønnesen, Virket, Horbelev, Falster.
Parc. Karl Hansen, Virket, Karleby, Falster.
Gdr. Peter Hasgaard, Tunnerup, Karleby, Falster.
Gdr. Karl Kimer, Tjæreby, Nykøbing F.
Gdr. Jens V. Lollike, Damgaard, Moseby, Horbelev, Falster.
Gdr. Ole Andersen Hare, Moseby, Horbelev, Falster.
Gdr. Jens P. Christensen, Moseby, Horbelev, Falster.
Gdr. Sv. Rasmussen Aage, Bakkevold, Aastrup, Stubbekøbing.
Gdr. Emil Larsen, Lykkebjerg, Ellerup pr. Gudme.
Gdr. Jacob Laursen, Flinthøj, Dejret pr. Knebel.
Gdr., Sognefoged Ole Bloch, Nedergaard, Rimsø, Gjerrild.
Gdr. Jens Otto Jensen, Graverdal, Branderslev, Nakskov.
Gdr. Frede Olsen, Rokkefast, Branderslev, Nakskov.
Gdr. Harry Petersen, Kildemose, Vindeby, Onsevig, Lolland.
Fru Karoline Kragh, Kraghsminde, Vindeby, Onsevig, Lolland.
Gdr. Chr. Skodborg, Skodborg, Fovsing, Struer.
Gdr. M. Sørensen, Østergaard, Fovsing, Struer.
Gdr. Sønderdahl, Fovsing, Struer.
Gdr. Anders A. Hummelose, Smedegaard, Hjerm.
Gdr. G. Clausen, Orehavegaard, Horslunde, Lolland.
Gdr., Sognefoged N. P. Nielsen, Højagergaard, Aunede, Lolland.

Gdr. Ingemann Jørgensen, Lergravgaard, Utterslev, Kastager, Lolland.
Gdr. P. Damgaard Knudsen, Hjallelse.
Gdr. Harald Christiansen, Ejersminde, Sanderumvejen, Odense.
Gdr. M. K. Andersen, Skellerupgaard, Skellerup, Ullerslev.
Gdr. Ole Hansen Toft, Bramdrup, Haderslev.
Gdr. Hans Skøtt, Moltrup, Haderslev.
Gdr. Nis Johnsen Nissen, Dortheasminde, Bramdrup, Haderslev.
Gdr. Anders J. Gammelgaard, Halkgaard, Halk, Hejsager.
Gdr. Jens Jensen, Soed, Halk, Hejsager.
Gdr. Jesper Berg, Margrethegaard, Aastrup, Haderslev.
Gdr. Hans C. Rasmussen, Øsbyhage, Vonsbæk.
Gdr. Sognefoged Hans Kehlet, Bæk, Øreby, Vonsbæk.
Gdr. Hans Anker Nissen, Stevelt, Øsby.
Gdr. Jørgen Simon Nissen, Raad, Øsby.
Gdr. Jeppe Iversen, Stevelt, Øsby.
Gdr. Sognefoged Knud S. Knudsen, Kalmagaard, Hoptrup.
Gdr. Th. Dahlmann, Vandling, Starup, Haderslev.
Gdr. Jørgen Nissen, Lundinggaard, Starup, Haderslev.
Gdr. Hans Efsen, Skovbygaard, Grarup, Haderslev.
Gdr. J. R. Fromm, Grarupgaard, Grarup, Haderslev.
Gdr. Jes S. Neumann, Lund, Kjelstrup pr. Haderslev.
Gdr. Oluf Nissen, Birkely, Sdr. Vilstrup.
Gdr. Laue Schmidt, Sdr. Vilstrup.
Gdr. Marius Juhl, Sdr. Vilstrup.
Gdr. Nis Jensen Jessen, Roager pr. Roager.
Gdr. Hans Mathisen Sørensen, Vestere Gammelby, Højer.

★

Gdr. Søren Larsen, Holteholm, Meløse pr. Skævinge.
Gdr. H. E. Andersen, Ellekildgaard, St. Lyngby pr. Ølsted.
Gdr. Søren Larsen, Tommose, St. Lyngby pr. Ølsted.
Gdr. Kr. Dalsgaard, Buskagergaard, Ramsing.
Gdr. J. Sørensen Enke, Lyngagergaard, Ramsing.
Gdr. Søren Brunsgaard Pedersen, Brunsgaard, Nr. Lem pr. Brodal.
Gdr. A. Andersen Dalsgaard, Nr. Lem pr. Brodal.
Gdr. Kathrine Laursen, Nr. Abildgaard, Sdr. Lem pr. Brodal.
Gdr. M. Nørgaard, Nørgaard, Krejbjerg.
Gdr. Lars Nielsen Kjeldgaard, Kjeldgaard, Krejbjerg.
Gdr. P. & E. Andersen, Broerslandgaard, St. Lyngby pr. Ølsted.
Gdr. Niels Andersen, Halborg, Sdr. Balling, Balling.
Gdr. J. Chr. Refsgaard, Refsgaard, Volling, Ramsing.
Gdr. Morten Bundgaard, Østergaard, Lund, Skive.
Gdr. J. Chr. Jensen, Stærbogaard, Otting pr. Balling.
Gdr. Aage Lidgaard, Bønding, Hvidbjerg, Skive.
Gdr. Niels Nielsen, Gravgaard, Hem.
Gdr. M. Vestergaard, Oddense pr. Balling.
Gdr. A. P. Pedersen Riis, Frammerslev, Balling.
Gdr. H. Søndergaard Pedersen, Neder Saustrup, Jebjerg.

Fortsættes i følgende Numre.

DANSK ANDELS GØDNINGSFORRETNING

LANDMÆNDENES EGEN
GØDNINGSFORRETNING

Hovedkontor:
Axelborg, København V.

Den Sjællandske Bondestands Sparekasse

Hovedkontor: Vester Voldgade 107,
København V.

Slægtsgaardsejere!

Tegn Deres Forsikring
mod Stormskade i

Dansk Forsikringsforening mod Stormskade
Store Torv 5 . Aarhus

Slægtsgaardsejere!

Sikker Dem mod Haglskade
gennem

Hagelskedeforsikringsselskabet af 1910
Store Torv 5 . Aarhus

Fyens Stifts Sparekasse

oprettet 1832

yder lån mod pant
i landejendomme

Creditkassen for Landejendomme i Østifterne

(Landcreditkassen)

Anker Heegaardsgade 4 . København

Laan mod 1. Pr. i Landbrug, Skov- og Havebrug samt Grundforbedringslaan
Kasseobligationer kan noteres paa Navn og kan indskrives